

Løst og fast om hormoner

Max Nieuwdorp

Hormoner: kroppens signalsystem fra fødsel til død

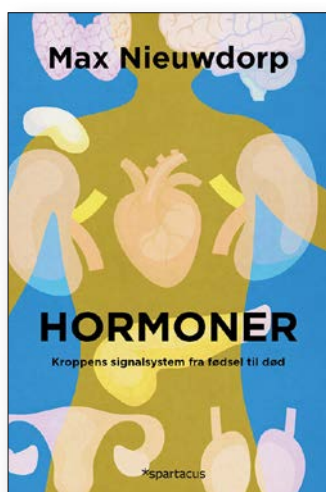
Oslo: Spartacus, 2024

316 s.

ISBN 9788243014497

Michael 2024; 21: 360–361

doi:10.5617/michael.11673

I *Hormoner* skriver den nederlandske endokrinologen Max Nieuwdorp om hormonenes betydning for forplantning og pubertet, fordøyelse og fedme, vekst og humør. Han levendegjør stoffet ved å ta leseren inn på legekontoret og trekker fram historiske referanser både fra mytologien og nyere politiske hendelser.

Boka er inndelt i ti kapitler som igjen er delt i underkapitler. De følger i hovedsak bokas prosjekt som er å gi en oversikt over hormonenes betydning for kroppslige og psykologiske fenomener fra unnfangelse til død. Kapittelinnstillingen gjør det enkelt å finne tilbake til poenger, men innholdet er ikke alltid hva man forventer ut fra overskriften. For eksempel er underkapitlet *Å være gravid* i hovedsak viet funksjonen til antimüllerhormon (AMH).

Språket er lettfattelig, tilpasset en bred lezerskare, og det flyter stort sett godt. Det muntlige preget med mange halve setninger som står alene, og utstrakt bruk av innskutte bisetninger og parenteser harmoniserer med forfatterens tilsynelatende frie assosiasjoner som tar oss fra det ene temaet til det andre. Boka er oversatt av Hedda Vormeland, som er en prisbelønnet oversetter. Det er derfor litt overraskende med nyord som «munnkjertler»

i beskrivelsen av spyttproduksjonen. Det er også vanskelig å skjønne hvorfor man har valgt å skrive at skjoldbruskkjertelen produserer T4 og ikke tyroksin.

I tillegg til å beskrive hormonenes betydning i overgangene fødsel, menopause og aldring presenterer forfatteren også sine betraktninger rundt dagsaktuelle saker som fedmeepidemien, hormonforstyrrende stoffer og kjønnsinkongruens. Kapitlet om hormonforstyrrende stoffer byr på nye tanker for mange norske lesere. Her rettes oppmerksomheten ikke bare på plastmykgjørere, men også på effekten av soya på hormonbalansen hos småbarn.

Selv om den forståelsesfulle og fordomsfrie legen trer tydelig fram i beskrivelse av kjønn og kjønnsinkongruens, kan kanskje enkelte lesere oppleve forfatterens vektlegging av biologiske forklaringer på atferd som noe ensidig. Dette gjelder i hovedsak omtalen av tradisjonelle kjønnsstereotyper. Forfatteren tar for eksempel utgangspunkt i at jenter fra naturens side leker med dukker, men at økt nivå av mannlige kjønnshormoner kan bidra til at de interesserer seg mer for biler. Til tross for at slike påstander er underbygd av vitenskapelige referanser, så kan noen av avsnittene fremstå som lite nyanserte.

Et kapittel er viet tarmfloraens betydning for helse og sykdom, et tema som tydeligvis har vært viktig i Nieuwdorps karriere. Boka byr på mange morsomme faktaopplysninger og historiske referanser, og det er kanskje den største verdien for fagfolk. Noen ganger er teoriene dratt vel langt, som at det skal ha vært svingningene i stoffskiftet til president George Bush (1924–2018) som påvirket beslutninger under Golf-krigen i 1991. Andre er det mer hold i eller ligger så langt tilbake i tid at historiene uansett går over i myter. Dette gjør boka til interessant lesning for alle som ønsker å krydre forelesningene sine, eller ha noen ekstra poenger på lur i sosiale sammenhenger.

Boka føyer seg inn i rekken av populærvitenskapelige bøker som tar for seg organsystemene og ser på dem med friskt blikk med grunnlag i aktuell forskning. Boka kan anbefales som helge- og ferielektyre for alle.

Trine Elisabeth Finnes

Trine.E.Finnes@sykehuset-innlandet.no

Trine Elisabeth Finnes er spesialist i indremedisin og i endokrinologi, ph.d. og arbeider som seksjonsoverlege ved Endokrinologisk seksjon, Sykehuset Innlandet på Hamar.